

# نگاهی به کتاب «قانون کار» شاخه کاردانش



## مقدمه

در هنرستان‌های کاردانش، هنرجویان علاوه بر گذراندن درس‌های عمومی و تخصصی (مهارتی)، باید درس‌های تکمیل مهارت را نیز بگذرانند. درس‌های تکمیل مهارت سه کتاب «کارآفرینی»، «بهداشت و ایمنی کار» و «قانون کار» را شامل می‌شوند. در اینجا بنده به نقد و بررسی کتاب «قانون کار» پرداخته‌ام، با این امید که با عنایت کارشناسان و برنامه‌ریزان درسی، در جهت بهبود و رفع مسائل موجود این کتاب درسی، گام‌های اساسی برداشته شود. همان‌گونه که در مقدمه کتاب هم آمده است، چون احتمال می‌رود تمامی دانش‌آموزان وارد بازار کار شوند، لازم است از قوانین روابط بین کارگر و کارفرما آگاهی داشته باشند و لذا تدریس این کتاب برای شاخه متوسطه نظری و فنی و حرفه‌ای ضروری به نظر می‌رسد.

## بررسی کتاب از بعد محتوا

هدف کلی کتاب آشنایی دانش‌آموزان با «قانون کار جمهوری اسلامی ایران» مصوب سال ۱۳۶۹ است. بر این اساس، در آغاز هر فصل، اهداف رفتاری متناسب با آن بیان شده است. با کمی اغماض، می‌توان گفت که کیفیت محتوا پاسخ‌گوی این هدف کلی است. محتوا با اینکه از نظر ظاهری و پس از کاهش حجم کتاب از ۱۲۰ صفحه به ۸۵ صفحه متناسب جلوه می‌کند، اما با توجه به اینکه طبق برنامه درسی، سال‌هاست تنها یک ساعت آموزشی در هفته (۴۵ دقیقه) به این درس و کتاب اختصاص داده شده است، هنرآموزان و دبیران

## کلیدواژه‌ها:

کتاب قانون کار، بررسی محتوا

آن با مشکل اساسی ضیق وقت مواجه هستند. در آموزش و پرورش جدید، دیگر تدریس سنتی جایی ندارد. معلم نقش راهنما و تسهیل‌کننده یادگیری را بر عهده دارد. او با توجه به تفاوت‌های فردی، استعداد‌های دانش‌آموزان و شناختی که از آنان دارد، باید با روش‌های نوین و متنوع تدریس و با استفاده از محتوای الکترونیکی، مشارکت فعالانه دانش‌آموزان را موجب شود. به‌علاوه، باید فرصت بیان کاربردی بودن کتاب قانون کار را در زندگی شغلی آینده دانش‌آموزان داشته باشد تا بتواند در افزایش انگیزه و علاقه دانش‌آموزان به این درس و در نهایت پیشرفت تحصیلی آنان مؤثر باشد. معلم باید از انواع ارزشیابی (تکوینی، پایانی، پرسش تدریجی شفاهی و...) استفاده کند و فرصت تعیین تکلیف برای جلسه آینده را داشته باشد.

ضمن اینکه در برخی مباحث این کتاب، ضرورت توضیح شفاهی معلم و حل مسئله به کمک دانش‌آموزان احساس می‌شود. معلم باید راهبردهای یاددهی - یادگیری گوناگونی را به کار ببرد و به‌منظور یادگیری عمیق، اصیل و پایدار، برای بازدیدهای علمی از اداره کار، اداره تأمین اجتماعی یا... برنامه‌ریزی کند و از سخنرانی کارشناسان در کلاس درس بهره جوید. اما این امور مهم چگونه تنها با یک ساعت آموزشی در هفته محقق می‌شوند؟!

بنابراین لازم است کارشناسان و مسئولان محترم به این معضل توجه کنند. با اینکه پس از کاهش

## این موضوع مهم چگونه تنها با یک ساعت آموزشی در هفته محقق می‌شوند؟!

محتوای کتاب در فصل اول، مفاهیم حقوق و انواع آن خلاصه و درک آن توسط دانش‌آموزان آسان‌تر شده است، اما بخش‌های دیگر کتاب هم به ویرایش‌های جزئی نیاز دارند. ارائه پرسش در پایان هر فصل، از نقاط مثبت کتاب است، اما برخی از پرسش‌هایی که در پایان هر فصل بیان شده‌اند، بسیار کلی هستند و پاسخ‌های طولانی دارند که می‌توان آن‌ها را به صورت سؤالات ریزتر مطرح کرد.

ضمن اینکه در متن صفحه ۵۷ کتاب، از «مزد اسمی» و «مزد واقعی» نام برده شده و تعریف آن‌ها در پاورقی آمده، و پس از آن تعریفی از «مزد اجتماعی» در متن ارائه شده است. گرچه مناسب است برای کاهش محتوا، مؤلف در متن کتاب به بیان مفاهیم اساسی و کاربردی بپردازد و توضیحات اضافی را در قالب مطالعه آزاد و پانویس (پاورقی) بیاورد، ولی در این مبحث بهتر بود که تعریف «مزد اسمی» و «مزد واقعی» به جای پاورقی در متن کتاب ذکر می‌شد تا امکان مقایسه مفهوم آن‌ها با مفهوم فرد اجتماعی برای دانش‌آموز فراهم باشد.

برخی نکات دیگر در این زمینه به شرح زیرند:

• در انتهای فصل سوم، پرسش شماره ۳، اشتباهاً از مطالعه آزاد طرح شده است.

• در صفحه ۴۸، پرسش انتهای فصل، مربوط به همان فصل نیست و به فصل بعد مربوط می‌شود و پاسخ آن در صفحه ۵۳ قرار دارد.

• قبلاً نمونه‌ای از آرای صادره پس از بررسی شکایات کارگر و کارفرما در کتاب آمده بود که برای خلاصه کردن کتاب حذف شده‌اند. در حالی که اگر در پیوست چند نمونه با مثال‌های عینی‌تر قرار داده می‌شد، درک مطلب را برای دانش‌آموز آسان می‌کرد.

• گرچه آخرین منبع استفاده شده، مربوط به سال ۱۳۸۸ است، اما اگر در ویرایش بعدی از منابع جدیدتری استفاده شود که به ساده و ریزتر شدن مفاهیم قانون کار کمک کنند، مناسب خواهد بود.

• اگر منابع استفاده شده برای نگارش هر فصل (به‌جای ذکر همه منابع در پایان کتاب) در پایان همان فصل آورده شوند، هنرآموزان دقیق‌تر و سریع‌تر می‌توانند جهت مطالعه بیشتر در مورد موضوع مربوطه، به منابع استفاده شده دست یابند.

• در متن کتاب گاهی به شماره ماده‌های قانونی اشاره شده است. بهتر بود تمامی شماره‌های ماده قانونی در پاورقی کتاب ذکر شوند.

### بررسی کتاب از بعد مشخصات ظاهری

طرح روی جلد، تقریباً جذاب و متناسب با موضوع کتاب است. برای پشت جلد از حدیثی از پیامبر اکرم (ص) استفاده شده است که جای تحسین دارد؛ اما طرح آن بیش از حد ساده است. در ویرایش بعدی می‌توان از طرح‌ها و تصویرهایی که هم کارگر و هم کارفرما را به‌طور واضح و گویا نشان دهند، استفاده کرد.

داخل کتاب از هیچ‌گونه چارت، جدول، طرح، شکل، تصویر و رنگی که به جذابیت ظاهر کتاب درسی، یادگیری بهتر و برانگیختن حس کنجکاوی و انگیزه دانش‌آموزان کمک کند، استفاده نشده است. انتظار می‌رود مسئولان به این موضوع هم توجه داشته باشند. جنس جلد، نوع کاغذ متن کتاب و اندازه حروف متن مناسب هستند.

### نتیجه‌گیری

تناسب محتوا با هدف کلی این کتاب و جذاب بودن شکل و طرح ظاهری آن، باید در طراحی در نظر گرفته شود. برای تحقق کامل هدف کلی، با توجه به متمرکز بودن نظام آموزش و پرورش، باید به میزان ساعات آموزشی این درس در هفته توجه شود تا هنرآموز یا دبیر فرصت کافی برای اجرای طرح درس خود داشته باشد و یادگیری پایدار حاصل شود. تنها در این صورت است که دانش‌آموز می‌تواند در آینده در جامعه از دانشی که آموخته است، به‌طور عملی و کاربردی استفاده کند.